

UTAM A PSZICHOLÓGIÁHOZ*

Vikár György

Minden tudásunk a csodálkozással kezdődik – vallotta Platón is, Arisztotelész is. Mitől pszichológus a pszichológus? Úgy gondolom attól, hogy meginnog hite naiv emberismeretében. Akinek számára nem kérdőjeleződik meg, ami saját és mások fejében történik, aligha foglalkozik majd lélektannal, kézzelfoghatóbb szakterületet választ. Felmerül bennem egy gyermekkori emlék. Gyermekcsoportja a Margitszigeten. Éppen valamilyen csapatot vagy „hadsereget” szervezünk. Én a csoport perifériáján a fűben ülve figyelem az eseményeket. Természetesen nőuralom van, két lány vetélkedik a tábornoki posztért. A nagyobb és kissé idősebb nyeri el, vetélytársnője, Maya – akit már egy ideje szépségéért messziről csodálok – sértődötten elvonul. „Hú, de dühös most – jegyzi meg mellettem egy nálam kisebb, talán hat- vagy hétéves lány –, azt gondolja magában: Pukkadjatok meg mindnyájan!” Én döbbenten meredek rá: „Honnan tudod, mit gondol magában!?” „Mert az ő helyében én is ezt gondolnám” – felelte Ági, a kislány, aki ezzel a lélektan iránti érdeklődést elültette bennem.

Léleekben már pszichológus volt Ági? Vagy épp ellenkezőleg: nem volt szüksége lélektanra, hiszen úgyis tudta, mi történik a másik emberben. Engem mindenestre ráébresztett arra, hogy egy ilyen tudás lehetséges. Ámbár csodálkozásomban a háritás is szerepet játszhatott. Kora gyermekkormra szüleim folytonos vitái, veszekedései vetettek árnyékot. Egy családi dráma pergett előttem. Kisebb koromban azt hittem ilyenkor: összedől a világ. De hamarosan foglalkoztatni kezdett a rejtély: miért dülja föl két szeretetreméltó és egymást szerető ember ennyire a közös életét? Mi történik bennük? – kérdezhettem önma-

---

* Az írás az *Őnarckép háttérrel – Magyar pszichológusok önéletrajzi írásai* című kötetben jelent meg. (Szerkesztette: Bodor Péter, Pléh Csaba és Lányi Gusztáv. Pólya Kiadó, Bp. 1998)

gamat már igen korán. Úgy látszik, e kérdést mégsem engedtem be magamba igazán, és Ági kellett hozzá, hogy tudatosuljon. Attól kezdve gyakoroltam a beleélés művészetét, aminek az empátia szó csak hiányos és halvány megfelelője. És tapasztaltam határait. A második világháború történései – kitörésekor tizenhárom éves voltam, és 1944-ben, a német megszállás első napjaiban érettségiztem –, kölcsönös elfogultságok, a gyűlölet szökőárszerű terjedése, a kirobbanó üldözés mint megannyi kérdőjel meredt elém. A gimnáziumi osztályban, ahová jártam (Berzsenyi Dániel Gimnázium) az intellektuális érdeklődésű fiúk közt a pszichológia napi téma volt. A tanulást általában méltóságunkon alulinak tartottuk, de rengeteget olvastunk. Freudról, Jungról, Kretschmerről sok szó esett, néha Szondiról is. Magam először egy grafológia könyvben találkoztam a mélylélektannal, majd elolvastam Freud *A pszichoanalízis legújabb eredményei* című munkáját, ami akkoriban jelent meg magyarul. (Bizonyos tisztelettel gondolok most a háborús évek hazai cenzúrájára, mely szemrebbenés nélkül engedélyezte olyan könyvek megjelenését, amelyeket tőlünk kétszáz kilométerrel nyugatabbra máglyára vetettek.) Nagy hatással volt rám, úgy éreztem, mindent értek, amit Freud ott leírt, élménnyel is találkozik. De vitakoztam vele, sőt hamarosan megírtam cáfolatát. (Ez a serdülőkori nagyképűséggel teli írásom szerencsére elveszett.) Arra azonban nem gondoltam, hogy a pszichológiát életpályámul válasszam. Írónak készültem, mint annyi más kamasz. De elhivatottságom mélyebb gyökerű volt, három-négy éves koromig nyúlt vissza. Ekkor féltem az álmoktól, és azt tapasztaltam, hogy ha elalvás előtt valamilyen mesét találok ki, az az energiát elszívja az álomtól. Titkoltam ezt a képességemet, csak bizalmasoknak árultam el. De úgy éreztem, kincs van a birtokomban, amit át kell adnom az emberiségnek. A háborús események hatására azonban az a meggyőződésemmé támadt, hogy meg kell ismernem az embert, ezt a rejtélyes, félelmetes és érthetetlen lényt testestől-lelkestől. Amíg ezt el nem érem, írnom sem érdemes. Az ember megismerésének vágya vitt az orvosi pályára.